

Рецензенти

Боднар Тетяна Валеріївна, професор кафедри цивільного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор;

Коссак Володимир Михайлович, завідувач кафедри цивільного права
та процесу Львівського національного університету ім. Івана Франка,
доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України;

Спасибо-Фатєєва Інна Валентинівна, професор кафедри
цивільного права Національного юридичного університету України
імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України
(Протокол № 4 від 17 квітня 2014 р.)*

Відтворення всієї книги чи якої-небудь її частини
будь-якими засобами або в якій-небудь формі, у тому числі в Інтернеті,
без письмового дозволу видавництва забороняється

Шимон С. І.

ШБ1 Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин :
монографія / С. І. Шимон. — К. : Юрінком Інтер, 2014 р. — 664 с.
ISBN 978-966-667-612-5

Монографію присвячено комплексному дослідженню актуальних теоретичних та практичних проблем майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин. В ній висвітлюється широке коло питань: від проблем об'єкта в теорії цивільного права, його співвідношення із суміжними правовими категоріями, місця майнових прав у системі об'єктів цивільних правовідносин до характеристики конкретних об'єктоздатних майнових прав та спеціальних правил вчинення правочинів, пов'язаних із відчуженням майнових прав. Авторка звертається як до класичних питань теорії цивільного права (приміром, про поняття речі, зміст права власності, співвідношення речових та зобов'язальних прав та ін.), так і до новітніх проблем цивілістики (зокрема, про природу бездокументарних цінних паперів, електронних грошей, факторингу, застави майнових прав тощо). В роботі пропонується вирішення низки актуальних теоретичних та практичних проблем цивільно-правового регулювання відчуження (відступлення) майнових прав.

Адресована науковцям, науково-педагогічним працівникам, докторантам, аспірантам, магістрам, студентам правознавчої спеціальності, працівникам правозастосовної сфери діяльності, усім читачам, зацікавленим у поглибленому вивченні цивілістичної теорії майнових об'єктів цивільних правовідносин.

УДК 347.2/3
ББК 67.405

ISBN 978-966-667-612-5

© Шимон С. І., 2014
© Юрінком Інтер, 2014

Зміст

До читача.....	5
Перелік умовних скорочень	11
Розділ I. Уведення в теорію майнових об'єктів цивільних правовідносин	13
1.1. Поняття об'єкта в цивільному праві: підходи до наукового тлумачення	14
1.2. Об'єкт цивільного права та об'єкт цивільного правовідношення: співвідношення понять у теорії цивільного права	30
1.3. Кореляція поняття об'єкта цивільних правовідносин зі суміжними правовими поняттями	50
1.4. Класифікація об'єктів цивільних правовідносин	65
1.5. Генеза наукових поглядів на сутність категорії «майно» в доктрині цивільного права	84
1.6. Теоретичні та практичні проблеми визначення складу майна	114
1.7. Співвідношення поняття «майно» зі суміжними категоріями	126
1.8. Доктринальне обґрунтування об'єктоздатності майнових прав	135
Розділ II. Парадигма майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин	155
2.1. Термінологічні проблеми категорії «майнові права» в законодавстві України, зарубіжних країн та праві Європейського Союзу	155
2.2. Загальне поняття та класифікація майнових прав у цивільно- правовій теорії та практиці	174
2.3. Теоретичні аспекти категорії «речові права»	191
2.4. Проблема дихотомії «речові та зобов'язальні права» у цивілістиці	206
2.5. Корпоративні права як вид суб'єктивних цивільних прав.....	220
2.6. Майнові права інтелектуальної власності як вид суб'єктивних цивільних прав	228
2.7. Поняття і види об'єктоздатних майнових прав	242
2.8. Сутнісні ознаки майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин	252

Розділ III. Статика майнових прав: вчення про майнові права у світлі концепції права власності	277
3.1. Еволюція поглядів на речі та безтілесні речі (res incorporales) як об'єкти права власності в теорії цивільного права.....	278
3.2. Концепція права власності та об'єктоздатність майнових прав у цивільно-правовій доктрині.....	298
3.3. Право власності на нематеріальні майнові об'єкти в цивільному законодавстві України.....	319
3.4. Проблема майнових прав як об'єктів у контексті тріади повноважень власника.....	326
Розділ IV. Правова природа окремих видів майнових прав та інших нематеріальних майнових об'єктів цивільних правовідносин	336
4.1. Цінні папери та частка в статутному капіталі товариства як об'єкти цивільних прав.....	336
4.2. Особливості юридичної природи безготівкових грошей як об'єктів цивільних прав.....	366
4.3. Цивільно-правові аспекти електронних грошей як об'єктів цивільних прав.....	377
4.4. Право користування (право оренди) як об'єкт цивільних правовідносин.....	397
Розділ V. Динаміка майнових прав: правила цивільного обороту об'єктоздатних майнових прав	421
5.1. Загальнометодологічні засади (принципи) обороту майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин.....	421
5.2. Відчуження майнових прав і концепт розпорядчого правочину....	444
5.3. Виконання обов'язку передати майнове право у зобов'язаннях з відчуження майнових прав.....	460
5.4. Відступлення права вимоги як універсальний спосіб відчуження майнового права.....	470
5.5. Вчинення правочину з відступлення права вимоги.....	481
5.6. Каузальна обумовленість правочинів з відступлення права вимоги.....	497
5.7. Межі відступлення майнового права вимоги.....	508
5.8. Відступлення права забезпечувальних вимог.....	533
5.9. Право вимоги як об'єкт правовідносин факторингу.....	542
5.10. Застава майнових прав.....	564
Висновки	595
Список використаної літератури	606

До читача

Історія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин пов'язується з давньоримським поняттям безтілесної речі — *res incorporales*. І це, здавалося б, мало б стати запорукою успішної долі майнових прав як об'єктів у цивільно-правовій науці. Адже всі категорії цивільного права, котрі мають таке глибоке коріння, завжди утримувалися в полі зору дослідників, піддавалися вивченню, критичному аналізу, переосмисленню щонайменше з кожною спробою цивільних кодифікацій із формуванням численних наукових теорій, концепцій, непохитно виважених висновків та недосяжно авторитетних абстракцій. Проте, — ні, цього не скажеш про предмет нашого інтересу: ні в класичній доктрині, ні в правовій думці радянської доби, ні в українській цивілістиці нового часу проблема майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин не була піддана системному дослідженню та не знайшла розгорнутого висвітлення в літературі.

Це має своє пояснення. Блискуче, за висловом С. А. Степанова, теоретичне відкриття — цивільне правовідношення як фундаментальна категорія — обумовило «золотий еталон», філософський камінь цивілістики: «суб'єкт — об'єкт — зміст». Ця глибока та безспірно унікальна конструкція на довгі десятиліття (гадалося — навіки) безумовно забезпечувала необхідним інструментарієм і науку, і практику¹. Відтак всі теоретичні розвідки структувалися навколо кожного із означених стрижнів, що не передбачало дослідження суб'єктивного цивільного права як об'єкта, а традиційно орієнтувало на вивчення його виключно в розрізі змісту цивільного правовідношення.

Цікаво, що в класичній цивілістиці проблема об'єктоздатних майнових прав хоч комплексно й не вивчалася, але й жодним чином не ігнорувалася. Принаймні важко знайти праці таких вчених, як К. Н. Анненков, Є. В. Васьковський, Ю. С. Гамбаров, Д. І. Мейер, С. А. Муромцев,

¹ Степанов С. А. Блеск и нищета пандектистики. О традициях и нетрадициях русского гражданского права (наброски к статье) / С. А. Степанов // Проблемы теории гражданского права. Институт частного права. — М.: Статут, 2006. — Вып. 2. — С. 150.